

رابطه بین اجتماع یادگیری حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان: نقش میانجی توسعه حرفه‌ای

ژیبار رفایی^۱
رفیق حسنی^{۲*}
مجید محمدی^۳

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۸/۱۸؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۰/۰۶)

چکیده

این پژوهش رابطه بین اجتماع یادگیری حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان با نقش میانجی توسعه حرفه‌ای، را نشان می‌دهد. هدف پژوهش، کاربردی و روش آن، توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری شامل کلیه معلمان مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ شهر سنندج ۵۰۴۰ نفر بودند که به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای و بر اساس جدول نمونه‌گیری مورگان ۳۳۷ نفر به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه اجتماع یادگیری حرفه‌ای، پرسشنامه توسعه حرفه‌ای چامبرلین (۲۰۰۸) و پرسشنامه خودکارآمدی معلمان اسپانن - موران و وولفولک (۲۰۰۱) بود. روایی محتوایی و سازه ابزار پژوهش مورد تأیید قرار گرفت و میزان پایایی از طریق ضریب آلفای کرونباخ نشان داد؛ که ابزار پژوهش از پایایی قابل‌قبولی برخوردارند. جهت بررسی داده‌ها آزمون‌های آماری کلموگروف اسمیرنوف، از ضریب همبستگی پیرسون و مدل معادلات ساختاری استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که بین اجتماع یادگیری حرفه‌ای با توسعه حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان مدارس شهرستان سنندج رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. نتایج نشان داد که بین توسعه حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان مدارس شهرستان سنندج نیز رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و نهایتاً بر اساس نتایج حاصله می‌توان گفت، که توسعه حرفه‌ای در رابطه بین اجتماع یادگیری حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان می‌تواند نقش میانجی را ایفا نماید. بنابراین می‌توان گفت که استقرار و تقویت اجتماعات یادگیری در مدارس می‌تواند در بهبود کیفیت کار معلمان موثر باشد و به توسعه حرفه‌ای و خودکارآمدی آنان کمک کند.

کلمات کلیدی: اجتماع یادگیری حرفه‌ای، توسعه حرفه‌ای، خودکارآمدی معلمان.

zhiarrefaei@yahoo.com
drhassanirafiqh@gmail.com
mohamadi.majed@yahoo.com.

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج، کردستان، ایران.
^۲ استادیار گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج، کردستان، ایران. مسئول مکاتبات:
^۳ استادیار گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج، کردستان، ایران.

۱. مقدمه

در جوامع امروزی معلمان نقش مهمی در شکل دادن و مدل‌سازی به عادات و بالاتر از همه، شخصیت دانش‌آموزان برای تبدیل‌شدن به انسان‌های سالم و شایسته ایفا می‌کنند [۱]. معلمان مسئولیت هدایت و پرورش یک نسل را در جامعه دارند [۲]. بدون شک معلم، از عناصر سازنده محیط‌های آموزشی و عامل برای ایجاد موقعیت مطلوب در تحقق هدف‌های آموزشی است [۳]. برای اینکه معلمان، بتوانند به‌درستی نقش خود را ایفا کنند، باید از توانایی‌ها و مهارت‌های لازم برخوردار باشند؛ یکی از توانایی‌هایی که معلمان باید در این زمینه داشته باشند، خودکارآمدی است. خودکارآمدی معلمان تأثیر در تحقق توانایی‌ها و صلاحیت‌های فردی و حرفه‌ای آنان دارد [۴]. همچنین معلم می‌تواند گام مهمی در جهت ارتقای کمی و کیفی مطالب توسط فراگیران داشته باشد [۵].

خودکارآمدی یک محصول از قضاوت افراد درباره اینکه چه کارهایی را می‌توانند با استفاده از مهارت‌های خود انجام دهند، می‌باشد [۶]. بندورا خودکارآمدی را باور فرد در مورد توانایی‌های خود، برای رسیدن به اهداف خاص در وظایف خود تعریف می‌کند [۷]. احساس خودکارآمدی، به افراد این توانایی را می‌دهد تا با استفاده از مهارت‌ها در برخورد با موانع، کارهای فوق‌العاده‌ای انجام دهند. بنابراین، خودکارآمدی درک شده عامل مهمی برای انجام موفقیت‌آمیز عملکرد و مهارت‌های اساسی لازم برای انجام آن است [۸] و نقش عمده‌ای در دستیابی به اهداف، وظایف و برخورد با چالش‌ها دارد [۹]. فردی که خودکارآمدی زیادی دارد در صورت شکست تلاش بیشتری می‌کند، برای فرد با خودکارآمدی کم، این‌گونه نیست [۱۰]. همچنین افرادی که خودکارآمدی پایینی دارند، بیشتر بر روی موانع فرصت‌ها تمرکز می‌کنند، قدرت خود را می‌گیرند و تعهد ضعیفی را از خود برای رسیدن به اهداف، نشان می‌دهند [۷]. بنابراین کمبود خودکارآمدی در فرد می‌تواند باعث ایجاد اضطراب و افسردگی شود [۱۱]. با در نظر گرفتن نقش مهم خودکارآمدی در بهبود انجام وظایف آموزشی معلمان، در شرایط ناپایدار و بسیار متغیر کنونی محیط‌های آموزشی ما، به دلیل سیطره فناوری‌ها بر این محیط‌ها و به تازگی گسترش اپیدمی ناشی از ویروس‌های بیماری‌زا مانند کووید ۱۹ و همچنین تغییر سبک یادگیری یادگیرندگان بر اثر در معرض فناوری‌ها قرار گرفتن [۲۹]، یکی از دلایل سازگاری و تطابق اندک معلمان با ویژگی‌های جدید محیط‌های آموزشی را می‌توان به ضعف در خصیصه خودکارآمدی آن‌ها نسبت داد. مصداق این ادعا را می‌توان در وجود یک نوع سراسیمگی و اضطراب در بین معلمان کشور در یک سال اخیر با روی آوردن اجباری آن‌ها به ارائه آموزش‌های مجازی در مدارس کشور قلمداد نمود.

عاملی که می‌تواند بر خودکارآمدی معلمان تأثیر بسزایی داشته باشد، اجتماع یادگیری حرفه‌ای است [۱۲]. جامعه یادگیری حرفه‌ای می‌تواند یک گروهی از اشخاص، که با یکدیگر، با یک هدف مشترک برای تبادل اطلاعات، خلق دانش، توسعه‌ی تخصص و حل مشکلات کاری، کار می‌کنند، تعریف کرد [۱۳]. جوامع یادگیری حرفه‌ای، توانایی یادگیری در محیط کاری جمعی است؛ و همچنین اینکه جوامع یادگیری حرفه‌ای یک پیش‌نیاز مهم برای مقابله مؤثر با تغییرات و انجام مسئولیت‌ها می‌باشد [۱۴]. مطابق دیدگاه دوفور و همکاران [۱۵]، در جامعه یادگیری، معلمان برای کار جمعی گرد هم،

رسیدن به نتایج بهتر در قبال دانش آموزان، در فرایندهای جاری و مستمر نظیر تحقیق جمعی و مشارکتی شرکت می‌کنند [۱۶]. مفهوم اجتماعات، دیدگاه مفیدی را در مورد یادگیری و کسب دانش فراهم می‌آورد. بر اساس این دیدگاه، یادگیری و کسب دانش، پدیده‌ای اجتماعی، مبتنی بر موقعیت است [۱۷]. بنابراین جوامع یادگیری حرفه‌ای می‌توانند مزایای پایداری برای معلمان فراهم کنند که منجر به افزایش سرمایه انسانی، حرفه‌ای و اجتماعی شود، همچنین می‌توانند باعث کاهش انزوا در میان معلمان، افزایش تعهد به مأموریت و اهداف مدرسه و مسئولیت‌های مشترک شوند [۱۸]. حال به نظر می‌رسد که در رابطه بین اجتماع یادگیری حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان، برخی عوامل می‌توانند نقش میانجی را ایفا نمایند، یکی از این عوامل، توسعه حرفه‌ای معلمان می‌باشد.

توسعه حرفه‌ای، در مفهوم گسترده، به توسعه فرد در نقش حرفه‌ای خود اشاره دارد و شامل تجارب رسمی (مانند شرکت در دوره‌های رسمی، دانشگاهی، کارگاه‌ها و جلسات حرفه‌ای، ارشادگری و نظایر آن) و تجارب غیررسمی (مانند مطالعه نشریات حرفه‌ای، تماشای برنامه‌های تلویزیونی مرتبط به زمینه‌های تحصیلی و نظایر آن) می‌شود، گنسر، ۲۰۰۰؛ به نقل از آخوندی و صفایی‌موحد [۱۹]. توسعه حرفه‌ای عبارت‌اند از، استقبال از فرصت‌های یادگیری رسمی و غیررسمی که موجب تعمیق و گسترش شایستگی حرفه‌ای معلمان شامل دانش، باورها، انگیزش و مهارت‌های خودتنظیمی آن‌ها می‌شود [۲۰]. رشد یا بالندگی حرفه‌ای عبارت است از کلیه فعالیت‌هایی که غنی کردن و ارتقاء سطح حرفه‌ای معلمان طی دوره شغلی آن‌ها انجام می‌شود [۲۱]. همچنین شامل تمام تجربیات یادگیری طبیعی و فعالیت‌های آگاهانه است که مستقیم یا غیرمستقیم به توسعه فرد، گروه یا مدرسه منجر می‌شود و به کیفیت آموزش در کلاس درس کمک می‌کند [۲۲] و به بهبود مهارت‌ها و شایستگی‌های معلمان برای تولید نتایج آموزشی درخشان برای دانش‌آموزان اشاره دارد [۲۳]. بنابراین توسعه حرفه‌ای معلمان عبارت است از فرایندها و فعالیت‌های به‌منظور افزایش دانش، مهارت‌ها و نگرش‌های حرفه‌ای معلمان تا اینکه بتوانند موجب بهبود یادگیری دانش‌آموزان شوند. توسعه حرفه‌ای، یکی از هشت مولفه بسیار مهم شایستگی‌های دیجیتال معلمان در کشورهای توسعه یافته قلمداد می‌شود [۳۰]. که به طبع از آن می‌توان این شایستگی را برای معلمان کشورمان نیز ضروری دانست، با وجود اهمیت توسعه حرفه‌ای به عنوان یکی از مهارت‌های ضروری معلمان در عصر حاضر، متأسفانه این شایستگی که یکی از کلیدی‌ترین شایستگی‌های کنونی معلمان کشورمان قلمداد می‌گردد بنا به دلایلی که جعفری‌فر و همکاران [۳۱] بیان می‌نمایند، در محتواها و برنامه‌های توسعه و پرورش معلمان کشور مغفول مانده است و این نادیده نگری بر کیفیت یادگیری دانش‌آموزان و روش‌های تدریس مبتنی بر فناوری معلمان اثر گذاشته و باعث شده است که برون‌دادهای آموزش‌های رسمی مدارس ما افت محسوسی از نظر کیفی داشته باشند. در این میان با گسترش استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و تسهیل ایجاد اجتماعات

حرفه ای یادگیری معلمان، پژوهشگران در این پژوهش به دنبال تبیین ارتباط این اجتماعات در بهبود خودکارآمدی و توسعه حرفه‌ای معلمان هستند.

در بررسی پیشینه پژوهش‌های انجام گرفته در رابطه با متغیرهای پژوهش می‌توان گفت بیشتر پژوهش‌های داخلی و خارجی به بررسی اثرپذیری اجتماعات حرفه‌ای یا خودکارآمدی معلمان در بهبود برودادهای آموزشی پرداختند و یا در محیط‌های خارج از محیط آموزشی کشورمان به تبیین رابطه بین این دو متغیر پرداخته‌اند. برای مثال حاتمیان، زین‌آبادی، عبداللهی و عباسیان؛ به شناسایی، طراحی و آزمون الگوی پیشایندهای جامعه یادگیرنده حرفه‌ای در مدارس ابتدایی به شیوه پژوهش آمیخته پرداخته‌اند. پیشایندها در پنج بعد شامل رهبری آموزشی، فرهنگ سازمانی، یادگیری مشارکتی و ساختار سازمانی با الگوی ارتباطی در مدل مفهومی خاصی شناسایی شدند [۳۲] حسین‌پور و همکاران در پژوهشی با عنوان مدرسه به عنوان جامعه یادگیرنده حرفه‌ای پژوهش محور (یک پژوهش پدیدار نگارانه) انجام داده‌اند.

نتایج این پژوهش نشان داد که شاخص‌های جامعه یادگیرنده حرفه‌ای در قالب پنج بعد ارزش‌ها و باورهای مشترک معلم یادگیرنده حرفه‌ای، گفتگوها و همکاری‌های حرفه‌ای، یادگیری جمعی و بالاخره ارتباطات و تعاملات و نشانه‌های مربوط به هر بعد تعیین می‌گردد [۳۳].

همچنین در برخی پژوهش‌های دیگر استلزامات ایجاد جامعه یادگیرنده حرفه‌ای پژوهش محور در مدرسه نیز بر اساس نتایج حاصل از مصاحبه‌ها تبیین شده که برخی از آن‌ها عبارت‌اند از؛ باور داشتن به نقش پژوهش و اهمیت آن در فرآیند آموزش و یادگیری، تمرکز بر یادگیری جمعی، تقویت گفتگوهای حرفه‌ای بین معلمان و کارکنان، تعامل حمایتی مدیر مدرسه، ارتباط مستمر با مراکز علمی. استین پژوهشی با عنوان توسعه حرفه‌ای معلمان از طریق همکاری در جوامع یادگیری حرفه‌ای انجام داد. نتایج به دست آمده از این پژوهش نشان داد که مدارس می‌توانند از طریق ترویج همکاری، یادگیری تیمی و گفت‌وگو در میان کارکنان، ایجاد فرصت‌های یادگیری مداوم، ایجاد سیستم برای یادگیری و به اشتراک‌گذاری یادگیری، از یادگیری معلم و توسعه حرفه‌ای او حمایت کنند [۳۴]. همچنین ویلن و همکاران در پژوهشی با عنوان یادگیری حرفه‌ای در میان رهبران مدرسه در آموزش متوسطه: تأثیر عوامل فردی و عوامل شرح‌کار را انجام دادند. نتایج به دست آمده نشان داد که خودکارآمدی به‌طور مثبت، تمام چهار فعالیت آموزشی را پیش‌بینی می‌کند. نتایج همچنین نشان داد که حمایت اجتماعی دارای تأثیر دوگانه می‌باشد: پیش‌بینی مثبتی از یادگیری اجتماعی و یادگیری فردی را به صورت منفی پیش‌بینی نمود [۳۵] در نهایت پژوهش نشان داد که خودکارآمدی دارای نقش واسطه‌ای در رابطه بین محیط مدرسه و یادگیری حرفه‌ای است.

وجه متمایز این پژوهش، با بیشتر پژوهش‌های انجام گرفته، این است که در این پژوهش، علاوه بر تبیین میزان اثرگذاری اجتماعات حرفه‌ای یادگیری معلمان با بهبود خودکارآمدی آنان در محیط‌های

آموزشی کشورمان، به بررسی نقش یک متغیر سوم با عنوان توسعه حرفه‌ای نیز پرداخته شده است. تا ضمن بررسی مداخله‌ای این متغیر، اهمیت و ضرورت اجتماعات حرفه‌ای یادگیری معلمان، جهت ارتقاء مهارت خودکارآمدی آنان، بیشتر مورد توجه قرار گیرد و همچنین به بررسی این مورد پرداخته شود که آیا می‌توان با تمرکز بر اجتماعات یادگیری معلمان به بهبود توسعه حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان کمک نمود؟

حال با توجه به مطالبی که بیان گردید می‌توان به این موضوع اشاره نمود، که در محیط‌های متغیر و دگرگون امروزی که هر روز شاهد ایجاد تغییرات اساسی و پیشرفت‌های بی‌شماری می‌باشیم؛ برای موفقیت سازمان‌های آموزشی که رکن اساسی جامعه به شمار می‌روند، توجه به معلمان و ایجاد شرایط مناسب برای رشد و توسعه آن‌ها، امری بسیار ضروری و مهم می‌باشد. چرا که با رشد و پیشرفت معلمان، شرایط مناسب برای رشد و پیشرفت دانش آموزان و به تبع آن جامعه مهیا می‌شود؛ لازمه این امر تشکیل اجتماعات یادگیری حرفه‌ای می‌باشد. معلمان می‌توانند از این طریق در جهت رفع نواقص خود اقدام و مشکلات خود را رفع نمایند، زیرا امروزه به دلیل شرایط خاصی که در جوامع حاکم می‌باشد و به دلیل حجم بسیار وسیع دانش، معلمان همواره نیازمند به روزرسانی دانش موجود خود می‌باشند که اجتماعات یادگیری حرفه‌ای می‌تواند کمک شایانی به این امر بنماید و همین امر سبب رشد حرفه‌ای و توسعه خودکارآمدی معلمان می‌شود، لذا سئوالات پژوهش حاضر این گونه مطرح شده است:

به چه میزان بین اجتماع یادگیری حرفه‌ای و توسعه حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان رابطه وجود دارد؟

به چه میزان توسعه حرفه‌ای در رابطه بین اجتماع یادگیری حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان مدارس، می‌تواند نقش میانجی را ایفا نماید؟

۲. روش پژوهش

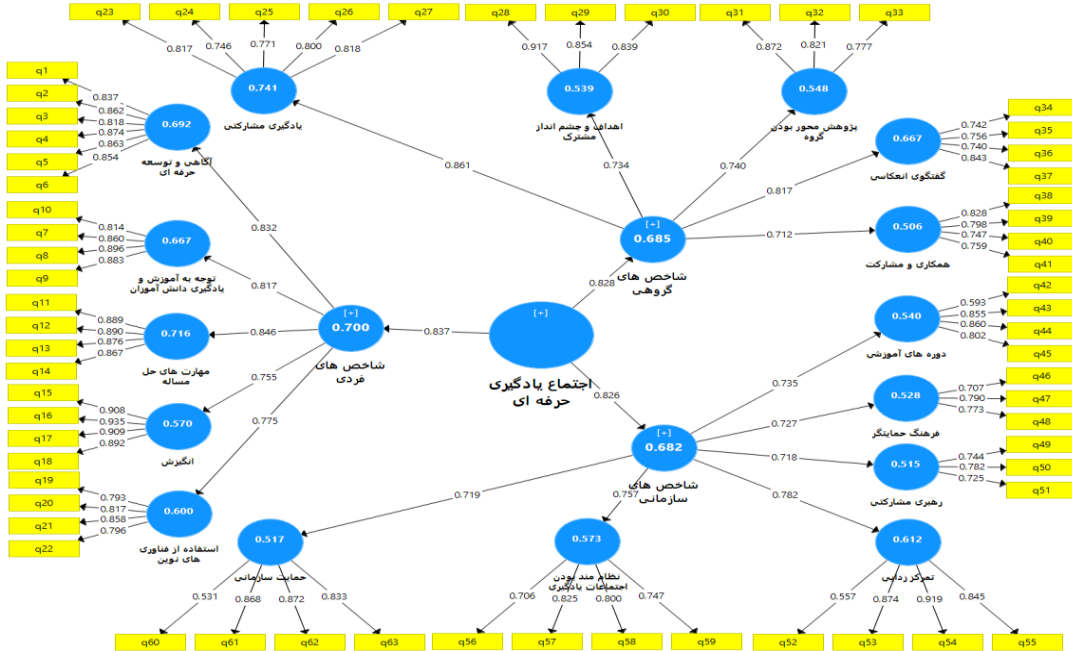
این تحقیق از حیث هدف از نوع تحقیقات کاربردی و از جنبه روش پژوهش، جزء پژوهش‌های توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری در این بخش شامل کلیه معلمان مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ شهر سنندج، به تعداد ۵۰۴۰ نفر بوده، که به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای و بر اساس جدول نمونه‌گیری مورگان ۳۳۷ نفر به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند.

جدول ۱. جامعه و نمونه آماری

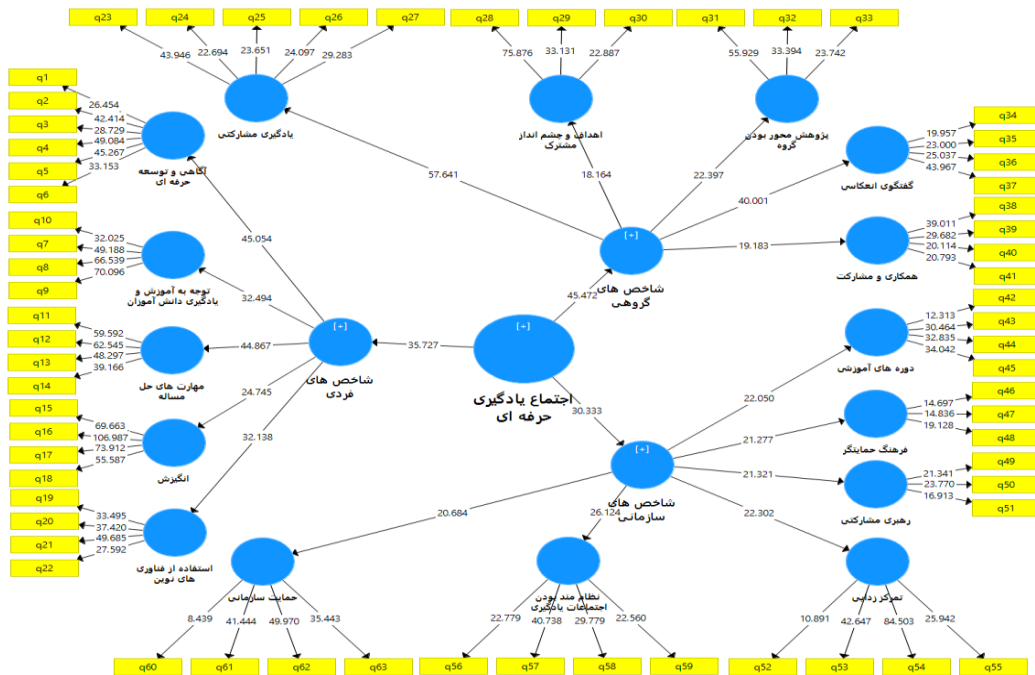
نمونه	جامعه	ناحیه آموزشی
۱۹۲	۲۹۶۳	ناحیه اول
۱۴۵	۲۰۷۷	ناحیه دوم

ابزار پژوهش شامل پرسشنامه‌های زیر بود:

- ۱- پرسشنامه‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای معلمان : این پرسشنامه بر اساس یافته‌های بخش کیفی، تدوین و اعتبار یابی شد؛ که شامل ۶۳ سؤال بود و سه شاخص اصلی فردی، گروهی و سازمانی؛ اجتماع یادگیری حرفه‌ای معلمان را در برداشت (لازم به ذکر است که نتایج این پژوهش قسمتی از رساله دکتری محقق می‌باشد که به روش آمیخته اکتشافی انجام گردید و در این مرحله نتایج بخش کمی آمده است). شاخص‌های فردی، شامل ۲۲ سؤال بود که مؤلفه‌های آگاهی و توسعه حرفه‌ای، توجه به آموزش و یادگیری دانش‌آموزان، مهارت‌های حل‌مسئله، انگیزش و استفاده از فناوری‌های نوین را شکل می‌داد. شاخص‌های گروهی، شامل ۱۹ سؤال بود، که مؤلفه‌های یادگیری مشارکتی، اهداف و چشم‌انداز مشترک، پژوهش محور بودن گروه، گفتگوی انعکاسی و همکاری و مشارکت را شکل می‌داد و شاخص‌های سازمانی، شامل ۲۲ سؤال بود که مؤلفه‌های دوره‌های آموزشی، فرهنگ حمایتگر، رهبری مشارکتی، تمرکززدایی، نظام‌مند نمودن اجتماعات یادگیری و حمایت سازمانی را شکل می‌داد.
 - ۲- پرسشنامه خودکارآمدی: جهت سنجش خودکارآمدی معلمان در این پژوهش از پرسشنامه خودکارآمدی معلمان اسپانن - موران و وولفولک (۲۰۰۱) که شامل ۲۴ گزاره و سه مؤلفه در گیرکردن فراگیران، روش‌های تدریس و مدیریت رده است، استفاده می‌شود. درگیر کردن فراگیر، سؤالات ۲-۴-۶-۹-۱۲-۱۴-۲۲، راهبردهای آموزشی، سؤالات ۷-۸-۱۰-۱۱-۱۷-۱۸-۲۰-۲۳-۲۴، مدیریت کلاس، سؤالات ۱-۳-۵-۱۳-۱۵-۱۶-۱۹-۲۱.
 - ۳- پرسشنامه توسعه حرفه‌ای معلمان: جهت سنجش توسعه حرفه‌ای معلمان در این پژوهش از پرسشنامه ادراک از توسعه حرفه‌ای چامبرلین (۲۰۰۸) استفاده شد. در ادامه روایی و پایایی هر یک از ابزارهای پژوهش ارائه شده است.
- جهت بررسی روایی در بخش کمی از تحلیل عاملی تأییدی و جهت بررسی پایایی از ضریب آلفای کرونباخ و ضریب پایایی مرکب استفاده گردید.
- مدل اندازه‌گیری متغیر اجتماع یادگیری حرفه‌ای در حالت بار عاملی سؤالات شکل (۱) و حالت ضرایب معناداری سؤالات شکل (۲) آورده شده است؛

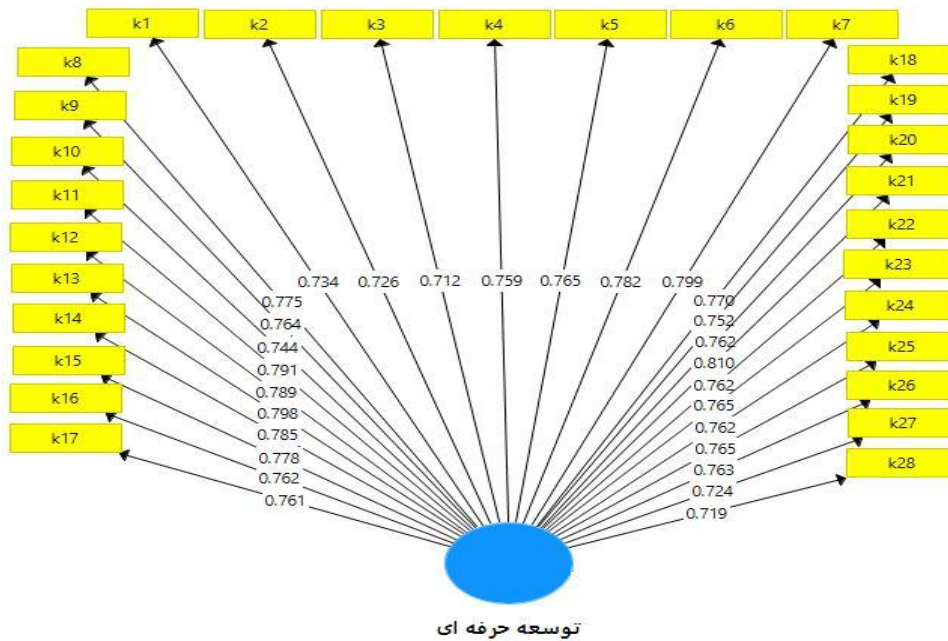
شکل ۱. مدل اجتماع یادگیری حرفه‌ای در حالت تخمین ضرایب استاندارد (بارهای عاملی)

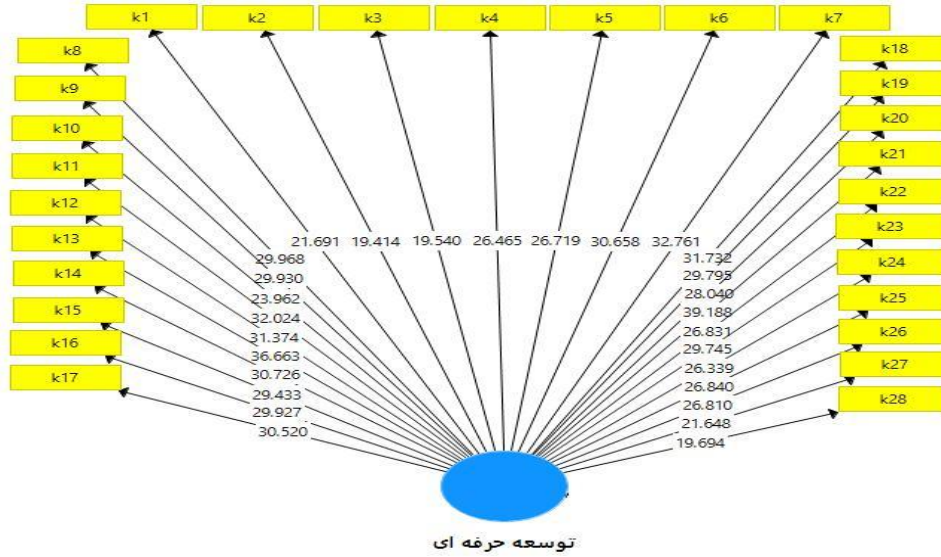
شکل ۲. مدل اجتماع یادگیری حرفه‌ای در حالت معناداری ضریب

با توجه به نتایج ارائه شده در شکل (۱ و ۲) تمام ضرایب مسیر استاندارد شده (بار عاملی) بین نشانگرها و شاخص‌های اجتماع یادگیری حرفه‌ای بالاتر از ۰/۵ می‌باشد؛ و همچنین تمامی ضرایب بین شاخص‌ها با متغیر اجتماع یادگیری حرفه‌ای و نیز شاخص‌ها با ابعاد ضرایب مسیر بالاتر از ۰/۵ و مقدار t نیز بالاتر از ۱/۹۶ است.

مدل اندازه‌گیری متغیر توسعه حرفه‌ای در حالت بار عاملی سؤالات شکل (۳) و حالت ضرایب معناداری سؤالات شکل (۴) آورده شده است؛

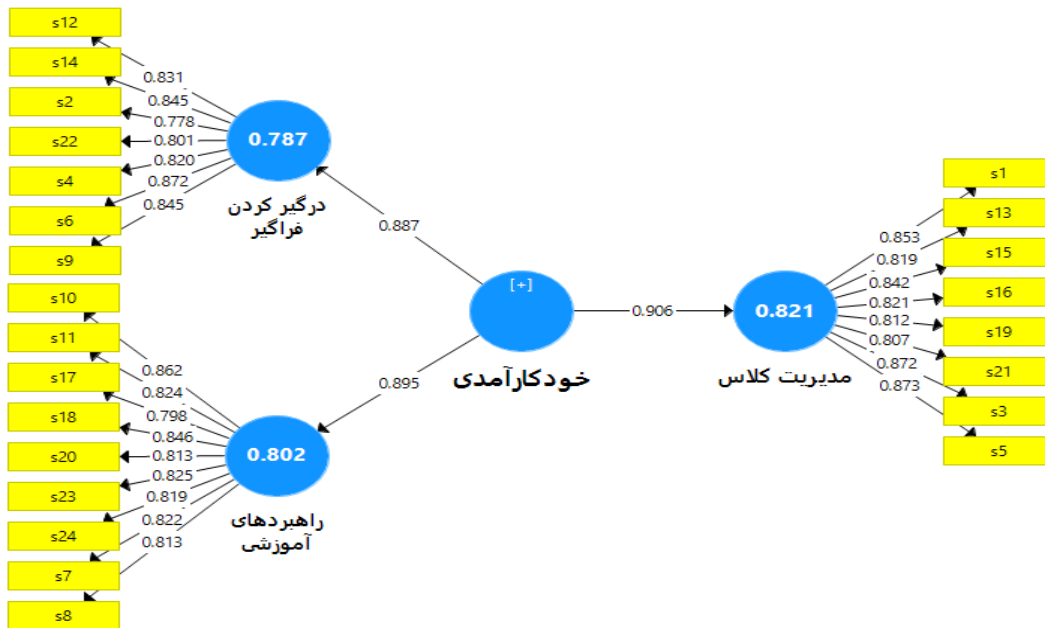

شکل ۳. مدل متغیر توسعه در حالت تخمین ضرایب استاندارد (بارهای عاملی)

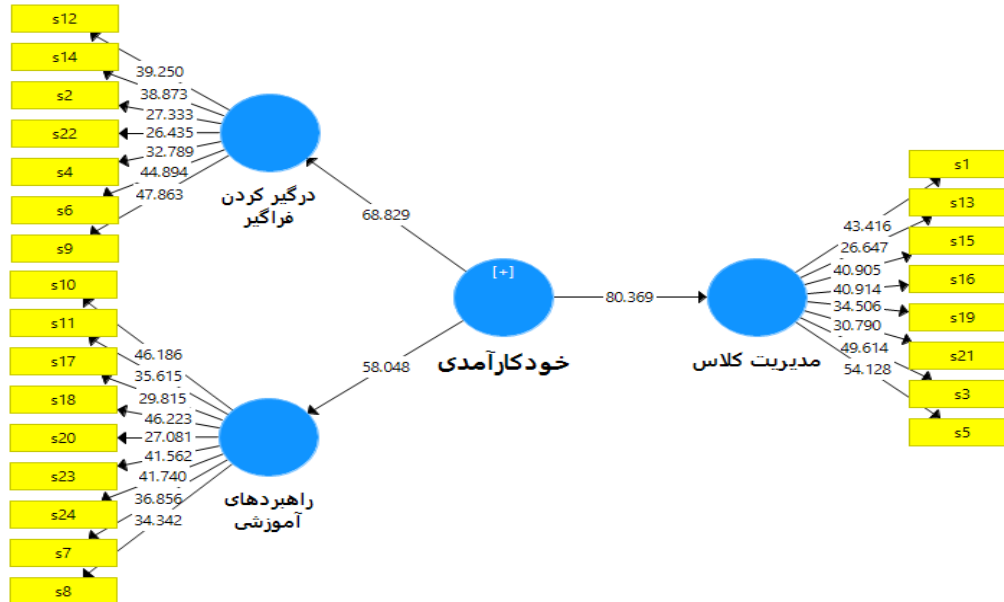

شکل ۴. مدل توسعه در حالت معناداری ضریب

در شکل ۵ و ۶ مدل اندازه‌گیری متغیر خودکارآمدی آورده شده است:

شکل ۵. مدل خودکارآمدی در حالت تخمین ضرایب استاندارد (بارهای عاملی)

شکل ۶. مدل خودکارآمدی در حالت معناداری ضریب

با توجه به نتایج ارائه شده تمام ضرایب مسیر استاندارد شده (بار عاملی) بین نشانگرها و شاخص‌های خودکارآمدی بالاتر از ۰/۵ می‌باشد؛ و همچنین تمامی ضرایب، بین ابعاد با متغیر خودکارآمدی، ضرایب مسیر بالاتر از ۰/۵ و مقدار t نیز بالاتر از ۱/۹۶ می‌باشند. جهت بررسی پایایی ابزار پژوهش از مقادیر ضریب آلفای کرونباخ و ضریب پایایی مرکب استفاده گردید.

جدول ۲. نتایج معیار آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی متغیرهای پنهان تحقیق

پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ	ابعاد		
۰/۹۴	۰/۹۲	آگاهی و توسعه حرفه‌ای	شاخص‌های فردی	اجتماع یادگیری حرفه‌ای
۰/۹۲	۰/۸۸	توجه به آموزش و یادگیری دانش‌آموزان		
۰/۹۳	۰/۹۰	مهارت‌های حل مسئله		
۰/۹۵	۰/۹۳	انگیزش		
۰/۸۸	۰/۸۳	استفاده از فناوری‌های نوین		
۰/۹۵	۰/۹۴	کل		
۰/۸۹	۰/۸۵	یادگیری مشارکتی	شاخص‌های گروهی	
۰/۹۰	۰/۸۴	اهداف و چشم‌انداز مشترک		
۰/۸۶	۰/۷۶	پژوهش محور بودن گروه		
۰/۸۵	۰/۷۷	گفتگوی انعکاسی		
۰/۸۶	۰/۷۹	همکاری و مشارکت		
۰/۹۲	۰/۹۱	کل		
۰/۸۶	۰/۷۸	دوره‌های آموزشی	شاخص‌های سازمانی	
۰/۸۰	۰/۶۲	فرهنگ حمایتگر		
۰/۷۹	۰/۶۲	رهبری مشارکتی		
۰/۸۸	۰/۸۱	تمرکززدایی		
۰/۸۵	۰/۷۷	نظام‌مند نمودن اجتماعات یادگیری		
۰/۸۶	۰/۷۸	حمایت سازمانی		
۰/۹۱	۰/۹۰	کل		
۰/۹۶	۰/۹۵	کل اجتماع یادگیری حرفه‌ای		
۰/۹۵	۰/۹۴	درگیر کردن فراگیر	خودکارآمدی	
۰/۹۵	۰/۹۳	راهبردهای آموزشی		
۰/۹۶	۰/۹۶	مدیریت کلاس		
۰/۹۳	۰/۹۲	کل		
۰/۹۷	۰/۹۶	-	توسعه حرفه‌ای	

مقدار مناسب برای آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی ۰/۷ است و این معیارها در مورد متغیرهای مکنون اجتماعات یادگیری حرفه‌ای، خودکارآمدی و توسعه حرفه‌ای و مؤلفه‌های آن‌ها، مقدار مناسبی را اتخاذ نموده‌اند، پس می‌توان مناسب بودن وضعیت پایایی پژوهش را تأیید نمود.

جهت تجزیه داده‌ها در بخش کمی، علاوه بر کاربست شاخص‌های آمار توصیفی؛ همچون جداول و توزیع فراوانی و از شاخص‌های آمار استنباطی نظیر ضریب همبستگی پیرسون و مدل معادلات ساختاری، جهت تأیید یا رد فرضیه‌ها، استفاده گردید. در پژوهش حاضر از مدل معادلات ساختاری

رویکرد آماری جامعی برای آزمون فرضیه‌هایی درباره روابط بین متغیرهای مشاهده‌شده و متغیرهای مکنون استفاده شد. تجزیه داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS^{۲۳} و SMART PLS^۲ صورت پذیرفت.

۳. یافته‌های پژوهش

مشخصات جمعیت شناختی نمونه آماری پژوهش در این مطالعه در نمونه‌ی ۳۳۷ نفری در جدول زیر آمده است

جدول ۳. توزیع پاسخگویان بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی

متغیر	سطح	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	۱۴۸	۴۳/۹
	مرد	۱۸۹	۵۶/۱
	مجموع	۳۳۷	۱۰۰
تحصیلات	کاردانی	۲۲	۶/۵
	کارشناسی	۲۳۸	۷۰/۶
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۷۷	۲۲/۹
	مجموع	۳۳۷	۱۰۰
سنوات	کمتر از ۱۰ سال	۱۳۵	۴۰/۱
	۱۰ تا ۲۰ سال	۱۱۴	۳۳/۸
	بیشتر از ۲۱ سال	۸۸	۲۶/۱
	مجموع	۳۳۷	۱۰۰

بر اساس نتایج ارائه‌شده در جدول (۳) مشاهده می‌شود که از بین نمونه پژوهش، معلمان مرد با ۱۸۹ نفر (۴۳/۹ درصد) و معلمان زن با ۱۴۸ نفر (۴۳/۹ درصد) نمونه پژوهش را تشکیل داده‌اند. از جنبه تحصیلات بیشترین فراوانی، مربوط به تحصیلات کارشناسی است که ۲۳۸ نفر (۷۰/۶ درصد) و کمترین فراوانی، مربوط به تحصیلات کاردانی با ۲۲ نفر (۶/۵ درصد) از معلمان می‌باشد. همچنین تعداد ۷۷ نفر (۲۲/۸ درصد) از نمونه پژوهش نیز دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و بالاتر بوده‌اند و از جنبه سنوات کاری بیشترین فراوانی، مربوط به سنوات کاری، کمتر از ۱۰ سال با تعداد ۱۳۵ نفر (۴۰/۱) و کمترین فراوانی مربوط به سنوات کاری بالای ۲۱ سال با تعداد ۸۸ نفر (۲۶/۱ درصد) بود. همچنین تعداد ۱۱۴ نفر (۳۳/۸ درصد) از معلمان نمونه پژوهش بین ۱۰ تا ۲۰ سال سنوات کاری داشته‌اند. در ادامه برای بررسی تحلیل داده‌ها و فرضیات پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون و مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شده است.

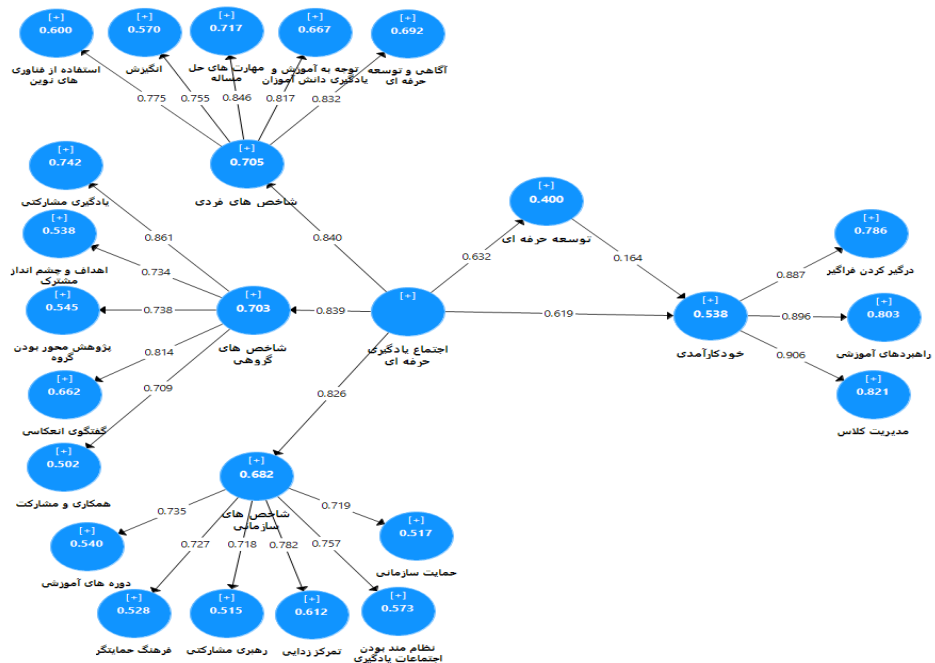
جدول ۴.۴. آزمون همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
اجتماع یادگیری حرفه‌ای	۱							
شاخص‌های فردی	**۰/۷۸۷	۱						
شاخص‌های گروهی	**۰/۸۴۷	**۰/۴۷۹	۱					
شاخص‌های سازمانی	**۰/۸۷۱	**۰/۵۰۱	**۰/۶۵۸	۱				
خودکارآمدی	**۰/۷۱۸	**۰/۶۰۳	**۰/۵۶۷	**۰/۶۲۶	۱			
درگیر کردن فراگیر	**۰/۶۳۳	**۰/۵۳۴	**۰/۵۰۱	**۰/۵۴۸	**۰/۶۳۳	۱		
راهنمایی‌های آموزشی	**۰/۶۴۳	**۰/۵۰۷	**۰/۵۳۲	**۰/۵۷۰	**۰/۶۴۳	**۰/۵۱۴	۱	
مدیریت کلاس	**۰/۶۵۲	**۰/۵۸۳	**۰/۴۸۸	**۰/۵۶۱	**۰/۶۵۲	**۰/۴۸۴	**۰/۹۰۳	۱
توسعه حرفه‌ای	**۰/۶۳۴	**۰/۴۸۱	**۰/۵۲۷	**۰/۵۷۷	**۰/۵۵۳	**۰/۴۸۶	**۰/۵۱۴	**۰/۴۸۴

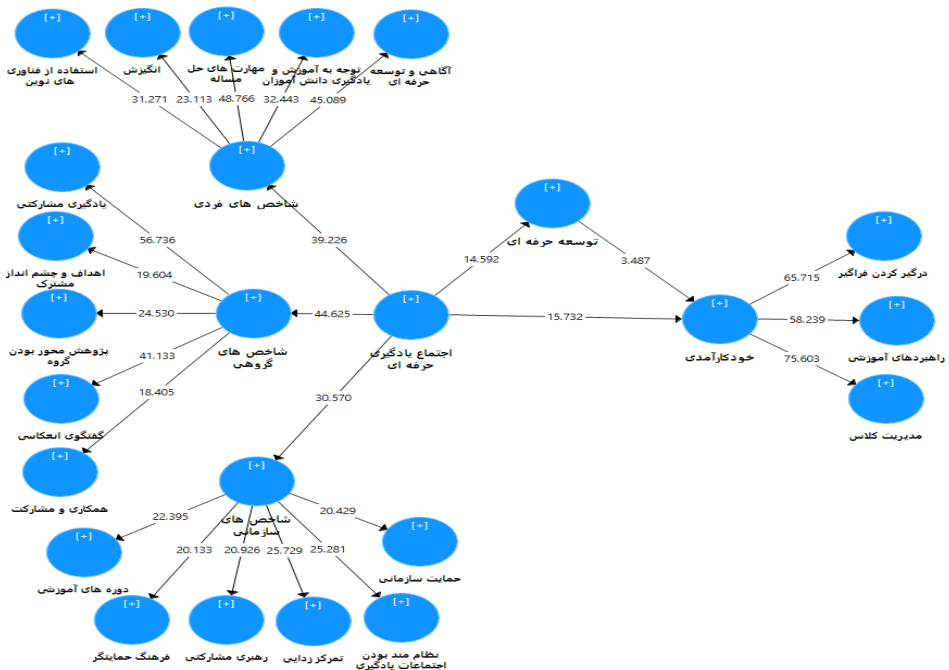
** همبستگی در سطح کمتر از ۰/۰۱

طبق جدول (۴) اجتماع یادگیری حرفه‌ای با رفتار خودکارآمدی به مقدار ($r = 0.718, sig = 0.001$) رابطه‌ی مستقیم و مثبت دارند. شاخص‌های فردی، گروهی و سازمانی، اجتماع یادگیری حرفه‌ای با خودکارآمدی به ترتیب به مقادیر ($r = 0.603, sig = 0.001$)، ($r = 0.567, sig = 0.001$) و ($r = 0.626, sig = 0.001$) ارتباط مستقیم و مثبت دارند. همچنین طبق نتایج جدول فوق، اجتماع یادگیری حرفه‌ای با رفتار توسعه حرفه‌ای به مقدار ($r = 0.633, sig = 0.001$) رابطه‌ی مستقیم و مثبت دارند. همچنین شاخص‌های فردی، گروهی و سازمانی اجتماع یادگیری حرفه‌ای با توسعه حرفه‌ای به ترتیب به مقادیر ($r = 0.481, sig = 0.001$)، ($r = 0.527, sig = 0.001$) و ($r = 0.577, sig = 0.001$) ارتباط مستقیم و مثبت دارند.

جهت بررسی نقش میانجی توسعه حرفه‌ای در رابطه بین اجتماع یادگیری حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان از مدل معادلات ساختاری استفاده گردید، که نتایج آن در ادامه آمده است.

شکل ۷. بررسی مدل ساختاری پژوهش در حالت ضرایب مسیر

شکل ۸. بررسی مدل ساختاری پژوهش در حالت معناداری

برازش مدل:

نتایج روایی واگرا نشان داد که تمامی مقادیر میانگین واریانس استخراج شده (AVE) برای متغیرهای مکنون و مؤلفه‌های آن‌ها از ۰/۴ بیشتر می‌باشد؛ برای متغیرهای مکنون و مؤلفه‌های آن‌ها مقدار پایایی ترکیبی (CR) از AVE بیشتر می‌باشد؛ بارهای عاملی برای تمام سؤالات معنادار می‌باشد (در قسمت‌های قبلی توضیح داده شد)؛ ضرایب معناداری (مقادیر t-values) برای تمام سؤالات معنادار می‌باشد (در قسمت‌های قبلی توضیح داده شد)؛

می‌توان بیان نمود که مدل اندازه‌گیری از روایی همگرایی مناسبی برخوردار است. معیار دوم از بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری، روایی واگرا است که به بررسی میزان همبستگی هر سازه با سؤالات (شاخص‌ها) خود می‌پردازد. اندازه‌ای است که یک سازه به‌درستی از سایر سازه‌ها با معیارهای تجربی متمایز می‌شود. بنابراین تحقق روایی افتراقی نشان می‌دهد که سازه منحصر به فرد بوده و پدیده‌ی احاطه‌شده به‌وسیله‌ی سایر سازه‌های مدل نشان داده نمی‌شود، که در PLS از طریق آزمون فورنل-لارکر سنجیده می‌شود: در پژوهش حاضر مقدار جذر متغیرهای مکنون (متغیرهای اصلی) که در خانه‌های AVE موجود در قطر اصلی ماتریس قرار گرفته‌اند، از مقدار همبستگی میان آن‌ها که در خانه‌های زیرین و چپ قطر اصلی قرار دارند، بیشتر است.

پس از بررسی روایی واگرا از طریق ماتریس بارهای عرضی معرفی‌ها و همچنین ماتریس روایی واگرا به روش فورنل - لارکر در پژوهش حاضر، می‌توان اظهار داشت که سازه‌ها (متغیرهای مکنون) در مدل تعامل بیشتری با شاخص‌های سازه‌های دیگر، به‌بیان‌دیگر روایی واگرای مدل در حد مناسبی است. معیار دیگر برای بررسی برازش مدل ساختاری در یک پژوهش ضرایب R^2 مربوط به متغیرهای پنهان درون‌زای (وابسته) مدل است. مقدار R^2 معیاری است که نشان از تأثیر یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا دارد و سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به‌عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی R^2 در نظر گرفته می‌شود که نتایج نشان داد مقدار R^2 برای سازه‌های پژوهش محاسبه‌شده است که با توجه به سه مقدار ملاک، قوی بودن برازش مدل ساختاری را تأیید می‌سازد.

مقدار GOF (برازش مدل کلی) هر دو بخش مدل اندازه‌گیری و ساختاری را کنترل می‌کند که سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی شده است. این معیار از طریق فرمول زیر محاسبه می‌گردد:

$$GOF = \sqrt{\frac{\text{communalities} \times R^2}{\text{Communalities}}}$$

از میانگین مقادیر اشتراکی متغیرهای پنهان پژوهش به‌دست می‌آید.

جدول ۵. نتایج برازش مدل کلی

GOF	$\overline{R^2}$	Communality
۰/۵۷۴	۰/۶۳۴	۰/۵۲۰

$$GOF = \sqrt{0.634 \times 0.520} = 0.574$$

با توجه به مقدار به دست آمده برای GOF به میزان ۰/۵۵۹، برازش بسیار مناسب و قوی مدل کلی تأیید می‌شود.

جدول زیر به بررسی هدف اصلی پژوهش، نقش میانجی توسعه در رابطه بین اجتماع یادگیری حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان پرداخته است.

جدول ۶. نتایج سؤال هشتم

نتیجه	سطح معناداری	ضریب مسیر غیرمستقیم	ضریب مسیر مستقیم	جهت سؤال		
				خودکارآمدی	<---	اجتماع یادگیری حرفه-ای
تأیید	۱۵/۷۳۲	۰/۱۰۳	۰/۶۱۹	خودکارآمدی	<---	اجتماع یادگیری حرفه-ای
تأیید	۱۴/۵۹۲	-	۰/۶۳۲	توسعه حرفه‌ای	<---	اجتماع یادگیری حرفه-ای
تأیید	۳/۴۸۷	-	۰/۱۶۴	خودکارآمدی	<---	توسعه حرفه‌ای

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که ضریب مسیر اجتماع یادگیری حرفه‌ای با خودکارآمدی و توسعه حرفه‌ای به ترتیب ۰/۶۱۹ و ۰/۶۳۲ می‌باشد و تی معناداری به ترتیب ۱۵/۷۳۲ و ۱۴/۵۹۲ که حاکی از معناداری روابط بین این متغیرها داشت. همچنین ضریب مسیر توسعه حرفه‌ای بر خودکارآمدی ۰/۱۶۴ و تی معناداری ۳/۴۸۷ بود؛ که حاکی از معناداری روابط بین این دو متغیر داشت. در نهایت ضریب غیرمستقیم اجتماع یادگیری حرفه‌ای بر خودکارآمدی با نقش میانجی توسعه حرفه‌ای ۰/۱۰۳ بود که این رابطه نیز معنادار بود و اثر کل رابطه اجتماع یادگیری حرفه‌ای با نقش میانجی توسعه حرفه‌ای بر خودکارآمدی معلمان در مجموع $\{0.619 + (0.164 * 0.632) = 0.722\}$ به دست آمد.

یافته‌ها نشان می‌دهند که برای تقویت خودکارآمدی معلمان در محیط‌های آموزشی ناپایدار کنونی می‌توان بر تشکیل اجتماعات یادگیری و توسعه این اجتماعات و ایجاد شبکه‌سازی بین این اجتماعات بر اساس میزان معناداری به دست آمده در تحلیل داده‌ها تمرکز نمود زیرا ارتباط مستقیم با درجه معناداری بالا بین گسترش اجتماعات حرفه‌ای معلمان و ارتقای خودکارآمدی آنان وجود دارد. همچنین یافته‌های حاصل از برازش مدل پژوهش این اطمینان را به ما می‌دهد که توسعه حرفه‌ای معلمان و آگاهی از تجربیات آموزشی همکاران و پی‌بردن به نقاط ضعف خویش از راه شرکت در اجتماعات یادگیری حرفه‌ای امکان‌پذیر است و رابطه معناداری بین این دو موضوع وجود دارد. یکی از یافته‌های جالب پژوهش، تبیین ارتباط بین خودکارآمدی و توسعه حرفه‌ای معلمان است. در واقع می‌توان گفت که این دو مهارت اساسی برای معلمان از همدیگر نیز تاثیرپذیر هستند و تقویت یکی از آنها باعث ارتقاء دیگری می‌گردد.

۴. بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر نقش میانجی توسعه حرفه‌ای در رابطه بین اجتماع یادگیری حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان مدارس شهرستان بانه می‌باشد. نتایج بررسی فرضیات پژوهش نشان داد که بین اجتماع یادگیری حرفه‌ای و توسعه حرفه‌ای معلمان مدارس شهرستان بانه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این نتیجه با یافته‌های پژوهش [۲۴، ۲۵] همسو بود. در تبیین نتایج می‌توان بیان داشت که لازمه موفقیت تلاش‌های بهسازی، توسعه حرفه‌ای و افزایش دانش و مهارت معلمان است. یکی از عواملی که می‌تواند تأثیر بسیار مثبت و مؤثری در بهبود سطح توسعه حرفه‌ای معلمان داشته باشد، اجتماع یادگیری حرفه‌ای می‌باشد. اجتماع یادگیری حرفه‌ای زمانی که فعالیت خود را انجام دهد، باعث می‌شود که دانش و معلومات زیادی وارد این اجتماعات شود و معلمان بتوانند از این دانش و معلومات استفاده نمایند و با توجه به آن نسبت به رفع نواقص خود اقدام نمایند و جنبه‌های مختلف را در خود توسعه و رشد دهند. همین امر سبب می‌گردد تا معلمان بتوانند به توسعه حرفه‌ای دست پیدا کنند. از سوی دیگر دانشی که در اجتماعات یادگیری حرفه‌ای ارائه می‌شود، اولاً مرتبط با شغل معلمی می‌باشد و می‌تواند تمام جنبه‌هایی که در ارتباط با رفتار معلمان در کلاس درس می‌باشد را پوشش بدهد و دوماً اینکه مطالب؛ جدید، نو و مطابق روز می‌باشد که همین امر سبب می‌گردد معلمان در این اجتماعات بتوانند به رشد و پیشرفت دست پیدا کنند. لذا با توجه به مطالبی که بیان گردید می‌توان بیان داشت که بین اجتماع یادگیری حرفه‌ای و توسعه حرفه‌ای معلمان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و هرچه

این اجتماعات تقویت شوند، معلمانی خواهیم داشت که دارای دانش و معلومات مناسب و به‌روز خواهند بود؛ که این امر می‌تواند زمینه رشد و پیشرفت دانش‌آموزان و جامعه را نیز مهیا نماید.

نتایج همچنین نشان داد که بین اجتماع یادگیری حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان مدارس شهرستان سنندج، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این نتیجه با یافته‌های پژوهش [۲۶،۲۷] همسو بود. در تبیین نتایج می‌توان بیان داشت که زمانی که معلمان در این اجتماعات شرکت می‌کنند دانش و معلومات زیادی به آن‌ها منتقل می‌شود که این سبب می‌گردد معلمان با تسلط بیشتری بر فعالیت‌های خود، در کلاس درس حاضر شوند و همین امر، خود سبب بهبود وضعیت خودکارآمدی در معلمان خواهد شد و معلمان را با توانایی‌های خود آشنا خواهد نمود. جنبه‌ی دیگری که لازم است به آن توجه شود این است زمانی که معلمان در اجتماعات یادگیری حرفه‌ای شرکت می‌کنند با مشکلات خود آشنا می‌شوند و مشکلاتی را که دارند در این اجتماعات ارائه می‌دهند و برای آن‌ها به دنبال راه‌حل می‌گردند، حال زمانی که مشکلات معلمان در کلاس درس حل شود، معلمان روحیه مناسب برای امر تدریس را به دست خواهند آورد و در جهت رشد و بهبود توانایی‌های خود اقدام خواهند نمود که همین امر زمینه‌ساز رشد خودکارآمدی آن‌ها خواهد گردید. لذا با توجه به مطالبی که بیان گردید می‌توان گفت که بین اجتماع یادگیری حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و شرکت معلمان در این اجتماعات زمینه‌ساز خودکارآمدی آن‌ها خواهد بود.

سایر نتایج نشان داد که بین توسعه حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان مدارس شهرستان سنندج نیز رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این نتیجه با یافته‌های پژوهش [۱: ۷] همسو بود. در تبیین نتایج می‌توان بیان داشت که هرچه یک معلم در زمینه فعالیت خود که همانا امور مربوط به تدریس و مدیریت کلاس درس می‌باشد، توانایی بیشتری داشته باشد و بتواند کلاس درس خود را به شکل مناسبی اداره نماید و اطلاعات و دانش لازم را در اختیار دانش‌آموزان خود قرار دهد، خود نیز به طبع آن رشد و پیشرفت خواهد داشت و به دانش و توانایی‌های خود واقف خواهد شد و توانمندی‌های خود را بروز خواهد داد. به عبارتی هرچه سطح توسعه حرفه‌ای معلمان افزایش یابد و معلمان رشد و پیشرفت نمایند، جنبه‌های نهان خود را بیشتر خواهند شناخت و زمینه مناسب برای بروز آن‌ها را فعال خواهند نمود، بنابراین بین توسعه حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان مدارس، رابطه مثبت و معناداری وجود داشته باشد و تا زمانی که معلم در کار خود حرفه‌ای نشده باشد و دانش لازم را کسب نکرده باشد توانایی اداره کلاس را به شکل مناسبی نخواهد داشت؛ دانش و معلومات مناسب را که لازمه اداره کلاس

می‌باشد، ندارد. این امر خود سبب می‌گردد تا سطح خودکارآمدی معلمان کاهش یابد و نتوانند از توانایی‌های خود استفاده مناسب بنمایند.

نهایتاً نتایج نشان داد که توسعه حرفه‌ای در رابطه بین اجتماع یادگیری حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان می‌تواند نقش میانجی را ایفا نماید. این نتیجه با یافته‌های پژوهش [۲۸] همسو بود. در تبیین نتایج می‌توان بیان داشت که اجتماع یادگیری حرفه‌ای به دلیل نحوه فعالیت‌هایی که دارد، زمینه‌ساز رشد و پیشرفت معلمان خواهد بود و هرچه معلمان در این اجتماعات فعالیت بیشتری داشته باشند زمینه رشد و پیشرفت خود را فراهم خواهند نمود که این امر سبب می‌گردد تا معلمان توانایی‌های نهفته خود را بشناسند و در جهت تقویت آن‌ها اقدام نمایند، در این رابطه برخی عوامل می‌توانند تأثیرگذار باشند و نقش میانجی را ایفا نمایند، یکی از این عوامل توسعه حرفه‌ای معلمان می‌باشد. توسعه حرفه‌ای می‌تواند از اجتماعات یادگیری حرفه‌ای تأثیرپذیر باشد و هرچه این اجتماعات قوی‌تر باشد، زمینه برای توسعه حرفه‌ای معلمان بیشتر فراهم خواهد شد و از سوی دیگر هرچه توسعه حرفه‌ای معلمان افزایش یابد، خودکارآمدی نیز افزایش می‌یابد زیرا از این طریق می‌توانند، مشکلات خود را رفع و در جهت بهبود توانایی‌های خود اقدام نمایند. بنابراین با توجه به مطالبی که بیان گردید می‌توان گفت که توسعه حرفه‌ای در رابطه بین اجتماع یادگیری حرفه‌ای و خودکارآمدی معلمان مدارس می‌تواند نقش میانجی را ایفا نماید و تأثیر اجتماعات یادگیری حرفه‌ای را بر خودکارآمدی معلمان افزایش دهد. با توجه به نتایج این پژوهش پیشنهاد می‌شود؛ در سطح نظام آموزشی کشور، بحث مربوط به شکل‌گیری اجتماعات یادگیری حرفه‌ای پررنگ‌تر شود و از طریق دستورالعمل‌های مختلف شرایط برای شکل‌گیری این اجتماعات مهیا شود. همچنین پیشنهاد می‌شود جهت بهبود توسعه حرفه‌ای معلمان نظارت مناسبی بر فعالیت معلمان در کلاس‌های درس صورت گیرد که این کار می‌تواند توسط جمعی از معلمان که مورد تأیید همه‌ی اعضا باشد صورت گیرد، که این امر از نتایج شکل‌گیری اجتماعات یادگیری حرفه‌ای می‌باشد.

۵. منابع

- [۱] Asadian S, Ghasem Zadeh A, and Qoli z adah, H . The role of ethics and competence of professionals of the self- efficacy of teachers . Journal of Ethics in Science and Technology ۲۰۱۷, ۴۴-۳۳ .
- [۲] Azaz M, and Ibrahim A H The Role of Religiosity in the efficient development of high school teachers in Ardabil . Journal of the Mental Environment School ,۲۰۱۸, (۴) ,۶,۷-۲۴
- [۳] Borhani S, Dehghani M , and Samadi, P. To evaluate the effectiveness of intelligence ,spiritual and self-efficacy of teachers on the style of teaching them the characteristics of the population ,knowledge of the city ROODBAR . New educational approaches of the Faculty of Educational Sciences and Psychology ,University of Isfahan: ۲۰۱۷,(۲) ۱۲,۲۵-۴۵.

[۴] Nikogftar, Mansoura. Social health and self-efficacy of teachers with emphasis on self-concept of sexual roles. *Social Welfare Quarterly*; ۲۰۱۷, (۶۴) ۱۷, ۲۸۵-۲۵۵.

[۵] Pirkamali ,Mohammad Ali ;Mo'meni ,Hussein ;Pakdaman ,Majid. Study the relationship between levels of self-efficacy of teachers of science experiments with motivation , attitude and advance academic knowledge ,students stand fifth grade ,*Journal of Research in Program Planning Training*: ۲۰۱۳, (۱۰) ۱۰, ۱۲۳-۱۳۵.

[۶] Kontas, H. Demir, M. The effect of pedagogical formation courses upon the professional self-efficacy perception of pre-service teachers. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*; ۲۰۱۵, ۱۷۴: ۱۶۴۳-۱۶۴۹.

[۷] Fu, B. Yan, P. Yin, H. Zhu, S. Liu, Q. Liu, Y. Dai, C. Tang, G. Yan, C. Lei, J. Psychometric properties of the Chinese version of the Infertility Self-Efficacy Scale. *International journal of nursing sciences*; ۲۰۱۶, ۳: ۲۵۹-۲۶۷.

[۸] Han, JN. Investigating the effects of self-efficacy on foodservice industry employees' career commitment. *International Journal of Hospitality Management*; ۲۰۱۰, ۹ (۴): ۷۴۳-۷۵۰.

[۹] El-Hmoudova, D. Self-efficacy for learning vs ILS results in a group of English learning bachelor students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*; ۲۰۱۵, ۱۹۹: ۵۶۳-۵۷۰.

[۱۰] Robert, CF. Duncan, RD. Enhancing customer self-efficacy in coproducing service experiences. *Journal of Applied Psychology*; ۲۰۱۲, ۹۰ (۴): ۲۲-۳۹.

[۱۱] Hawighorst, M. Schweiker, M. Wagner, A. Thermo-specific self-efficacy (specSE) in relation to perceived comfort and control. *Building and Environment*; ۲۰۱۶, ۱۰۲: ۱۹۳-۲۰۶.

[۱۲] Mirahmadi, K, Khorasani , A. Communities of learning of the the professional of : Strategy of life by improving self -of teachers . *Research - of education and the learning* ; ۲۰۱۹,(۱) ۱۶, ۱-۱۴.

[۱۳] Turner, J.C. Christensen, A. Kackar-Cam, H.Z. Fulmer, S.M. & Trucano, M. The Development of Professional Learning Communities and Their Teacher Leaders: An Activity Systems Analysis, *Journal of the Learning Sciences*; ۲۰۱۷. DOI: ۱۰.۱۰۸۰/۱۰۵۰۸۴۰۶.۲۰۱۷.۱۳۸۱۹۶۲

[۱۴] Veelen, RV. Slegers, PJC. Endedijk, MD. Professional Learning among School Leaders in Secondary Education: The Impact of Personal and Work Context Factors. *Educational Administration Quarterly*; ۲۰۱۷, ۱-۴۴.

[۱۵] Seymour, R. Shared Leadership, Professional Learning Communities, And Teacher Self-Efficacy: How One Impacts The Other. A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Education Middle Tennessee State University; ۲۰۱۷.

[۱۶] Hatamian, Jamal ;Zeinabadi, Hassan Reza ;Abdullahi, Bijan ;Abbasian, Hossein. Identifying ,designing and testing the antecedents pattern of the professional learning community in primary schools, a mixed research, Farhangian University ,bi-quarterly research on teacher training: ۲۰۱۸, (۳) ۱, ۷۳-۱۰۰.

[۱۷] Gandami, Fahimeh and Sajjadi, Mehdi. Rotation Digital and the implications of it for the growth of the profession of teachers : formation of learning communities among teachers . *Journal of Education Technology*; ۲۰۱۷, (۴) ۱, ۲۷۵-۲۹۱.

[۱۸] Wilson A. From Professional Practice to Practical Leader: Teacher Leadership in Professional Learning Communities. *International Journal of Teacher Leadership*; ۲۰۱۶, ۷ (۲): ۴۵-۶۲.

[۱۹] Akhondi ,Fatima and Safai Movahed ,said. Check the perception of the development of the career of on the attachment employment ,Plateau content of jobs and deterioration of job the teachers of primary city of Kashan . *Management and program planning in the system of education*; ۲۰۱۸, ۱۵, ۸۳-۱۰۴.

[۲۰] Desimone, LM. Improving impact studies of teachers' professional development: Toward better conceptualizations and measures. *Journal of Educational researcher*; ۲۰۰۹, ۳۸ (۳): ۱۸۱-۱۹۹.

[۲۱] Abdollahi, Bijan ;Khabareh, Kobra and Shirzadegan, Maryam. Exploratory analysis of the role of school principals in forming and stabilizing group of professional development of teachers based on cooperation . Quarterly idea of modern education; ۲۰۱۷, (۳) ۱۳, ۵۰-۹۰.

[۲۲] Gameda, FT. Fiorucci, M. Catarci, M. Teachers' professional development in schools: rhetoric versus reality. Professional Development in Education; ۲۰۱۴, ۴۰ (۱): ۷۱-۸۸.

[۲۳] Tan, AL. Chang, CH. Teng, P. Tensions and dilemmas in teacher professional development. Procedia - Social and Behavioral Sciences; ۲۰۱۵, ۱۷۴: ۱۵۸۳-۱۵۹۱.

[۲۴] Steyn, GM. Fostering Teachers' Professional Development Through Collaboration in Professional Learning Communities. Teacher Empowerment Toward Professional Development and Practices; ۲۰۱۷, ۲۴۱-۲۵۳.

[۲۵] Bolam, R. Professional Learning Communities and Teachers' Professional Development. Teaching: Professionalization, Development and Leadership; ۲۰۰۸, ۱۵۹-۱۷۹.

[۲۶] Zheng, X. Yin, H. Li, ZE. Exploring the relationships among instructional leadership, professional learning communities and teacher self-efficacy in China. Educational Management Administration & Leadership; ۲۰۱۸, ۱-۱۷.

[۲۷] Heaton, M. An examination of the relationship between professional learning community variables and teacher self-efficacy. University of Windsor Scholarship at UWindsor. Electronic Theses and Dissertations; ۲۰۱۳.

[۲۸] Othman A, Masum A. Professional Development and Teacher Self-Efficacy: Learning from Indonesian Modern Islamic Boarding Schools. Educational Process: International Journal. ۲۰۱۷ Apr ۱۵, ۶(۲):۷

[۲۹] Marc P. Digital natives, digital immigrants. On the horizon. ۲۰۰۱ Oct, ۹(۵) :۱-۶

[۳۰] Redecker C, Punie Y. European framework for the digital competence of educators. Luxembourg: Publications Office of the European union. ۲۰۱۷

[۳۱] Jafari, F.Z., Khorasani, A., Rezaeizadeh, M. Identifying and ranking learners challenges in a virtual human resource development environment. Journal of Educational technology. ۲۰۱۶, ۱۱(۲), ۸۵-۱۰۴

[۳۲] Hatamian J, Zeinabadi H.R, Abdullahi, B. and Abbasian, H. Identifying, designing and testing the pattern of precedents of the professional learning community in primary schools, a mixed research, Farhangian University. Bi-Quarterly Journal of Teacher Training. ۲۰۱۶, ۱(۳): ۷۳-۱۰۴

[۳۳] Hosseinpour S, Abdollahi, B. and Abbasian, H. The school as a learning-driven professional learning community (a phenomenological research). Quarterly Journal of Education Innovations. ۲۰۱۶, ۶۳(۱۶): ۷-۲۴

[۳۴] East KA. A study of professional learning communities: Characteristics of implementation and perceived effectiveness in improvement schools West Virginia. ۲۰۱۷.

[۳۵] Veelen RV, Slegers PJ, Endedijk MD. Professional learning among school leaders in secondary education: The impact of personal and work context factors. Educational administration quarterly. ۲۰۱۷ Aug; ۵۳(۳): ۳۶۵-۴۰۸.